

תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם ... אֱלֹה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אֲשֶׁה לַה' עֹלָה וּמִנְחָה זֶבַח וְנִסְכִּים דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ" (ויקרא כ"ג ב'-ד'-ל"ז), ללמד, שכן הדין גם כשקראום שלא בזמנם בשוגג, וגם כשקראום שלא בזמנם במזיד, וגם כשקראום שלא בזמנם על ידי שהטעום עדי שקר, בכל אופן, מאחר שקראום ב"ד, אלו המועדות.

בלשון הזה אמר לו רבי יהושע – עקיבא נחמתני נחמתני.

כל שלושה שעמדו ב"ד על ישראל הרי הם כבי"ד של משה

בא לו רבי יהושע אצל רבי דוסא בן הורקינס, אמר לו, אם באין אנו לדון אחר בית דינו של רבן גמליאל, צריכים אנו לדון אחר כל בית דין ובית דין שעמד מימות משה ועד עכשיו^א.

אלא שנאמר, "וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וְאָבִיחֻא וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות כ"ד ט'), ולא נתפרשו שמותם של זקנים, ללמד, שכל שלשה ושלושה שעמדו בית דין על ישראל, הרי הוא כבית דינו של משה. שכן אם בא אדם לדון אחר בית דין שבימיו, ולומר, וכי בית דין זה כמשה ואהרן, כנדב ואביהו, כאלדד ומידד. אומרים לו, שמא חשוב הוא כשלושה מן השאר שלא נתפרשו שמותם.

יפתח בדורו כשמואל בדורו

כשיצאו ישראל מיד שמואל לידי שאול, הוכיח אותם שמואל, והזכיר בדבריו ששה זקנים שעל ידם עשה הקב"ה ניסים לישראל, כמו שנאמר "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל הָעָם ה' אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיִּשְׁלַח ה' אֶת יְרֻבְעֵל [=גדעון] וְאֶת בְּדָן [=שמשון] וְאֶת יִפְתָּח וְאֶת שְׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד אֲבוֹתֵיכֶם מִיַּד אֲבוֹתֵיכֶם וַתִּשְׁבּוּ בְּטַח" (שמואל א' י"ב ו'-י"א).

ומשה ואהרן היו חמורי עולם, וכן שמואל ששווה להם, ככתוב, "מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וְשְׁמוּאֵל בְּקִרְאֵי שְׁמוֹ קְרָאִים אֶל ה' וְהוּא יַעֲנֵם" (תהלים צ"ט ו') וירובעל בדן ויפתח היו מקלי עולם.

והזכיר הכתוב את כל הששה הללו יחד, שלושה קלי עולם עם שלושה חמורי עולם, לומר לך, ירובעל בדורו כמשה בדורו, בדן בדורו כאהרן בדורו, יפתח בדורו כשמואל

^א כלומר אם נאמר, כשנאמר הכתוב "אתם", ואפילו שוגגים מזידיים או מוטעים, לא נתכוון אלא לבי"ד כשל משה רבינו, אבל רבן גמליאל אינו גדול כל כך, ולא יקבעו המועדות על ידו שלא בזמנם. אם כן, בטלו כל בתי דינים מימות משה, שכן על כולם ניתן לומר כן. אולם באמת אין זו טענה נכונה, כי הכתוב לא דיבר רק על משה ואהרן, אלא על כל שבעים זקנים, והוא הדין לכל בתי דינים, שאפשר שהם כאותם זקנים.